HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

16 iulie 2015*

„Trimitere preliminară — Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Recunoașterea și executarea hotărârilor — Motive de refuz — Încălcarea ordinii publice a statului solicitat — Decizie care provine de la o instanță din alt stat membru, contrară dreptului Uniunii în materia mărcilor — Directiva 2004/48/CE — Respectarea drepturilor de proprietate intelectuală — Cheltuieli de judecată”

În cauza C-681/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), prin decizia din 20 decembrie 2013, primită de Curte la 23 decembrie 2013, în procedura

Diageo Brands BV

împotriva

Simiramida-04 EOOD,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii S. Rodin și E. Levits, doamna M. Berger (raportor) și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 decembrie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Diageo Brands BV, de F. Vermeulen, de C. Gielen și de A. Verschuur, advocaten;

— pentru Simiramida-04 EOOD, de S. Todorova Zhelyazkova, advokat, de M. Gerritsen și de A. Gieske, advocaten;

— pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul leton, de I. Kalniņš și de I. Ņesterova, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de A. M. Rouchaud-Joët și de G. Wils, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: neerlandeza.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 martie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 34 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74) și a articolului 14 din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO L 157, p. 45, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Diageo Brands BV (denumită în continuare „Diageo Brands”), pe de o parte, și Simiramida-04 EOOD (denumită în continuare „Simiramida”), pe de altă parte, în legătură cu o cerere de despăgubire formulată de aceasta din urmă cu privire la prejudiciul pe care i l-ar fi cauzat sechestrul aplicat la cererea Diageo Brands asupra unor mărfuri care îi erau destinate.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

3 În temeiul considerentului (16) al Regulamentului nr. 44/2001, „[î]ncrederea reciprocă în administrarea justiției la nivelul [Uniunii Europene] justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură”.

4 Capitolul III din Regulamentul nr. 44/2001, intitulat „Recunoaștere și executare”, este subdivizat în trei secțiuni. Secțiunea 1, intitulată „Recunoaștere”, cuprinde, printre altele, articolele 33, 34 și 36 din acest regulament.

5 Articolul 33 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 este redactat după cum urmează:

„O hotărâre pronunțată într-un stat membru este recunoscută în celelalte state membre fără să fie necesar să se recurgă la vreo procedură specială.”

6 Potrivit articolului 34 din acest regulament:

„O hotărâre nu este recunoscută:

1. dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;

[…]”

7 Articolul 36 din regulamentul menționat prevede:

„Hotărârea străină nu poate face în nicio situație obiectul unei revizuiri pe fond.”

Directiva 89/104/CEE

8 Prima directivă 89/104/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (JO 1989, L 40, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 92), astfel cum a fost modificată prin Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 3, denumită în continuare „Directiva 89/104”), a fost abrogată prin Directiva 2008/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (versiune codificată) (JO L 299, p. 25). Cu toate acestea, ținând cont de data faptelor, Directiva 89/104 continuă să fie aplicabilă litigiului principal.

9 Articolul 5 din această directivă dispunea:

„(1) Marca înregistrată conferă titularului său următoarele drepturi exclusive. Titularul este îndreptățit să interzică oricărui terț să utilizeze, fără consimțământul său, în cadrul comerțului:

(a) un semn identic mărcii pentru produse sau servicii identice cu cele pentru care aceasta este înregistrată;

[…]

(3) În temeiul alineatelor (1) și (2), poate fi interzis, *inter alia*:

(a) să se aplice semnul pe produse sau pe ambalajul acestora;

(b) să se ofere produsele, să fie comercializate sau să fie deținute în acest scop, sau să se ofere sau să se furnizeze servicii sub acest semn;

(c) să se importe sau să se exporte produsele sub acest semn;

[…]”

10 Articolul 7 din Directiva 89/104, intitulat „Epuizarea drepturilor conferite de o marcă”, prevedea la alineatul (1):

„Marca nu dă dreptul titularului său să interzică utilizarea acesteia pentru produsele care au fost introduse pe piață pe teritoriul unei părți contractante [din Spațiul Economic European] sub această marcă de către titular sau cu consimțământul acestuia.”

Directiva 2004/48

11 Considerentul (10) al Directivei 2004/48 arată că obiectivul acesteia constă în apropierea legislațiilor statelor membre „pentru a asigura un nivel de protecție ridicat, echivalent și omogen, al proprietății intelectuale în cadrul pieței interne”.

12 Considerentul (22) al aceleiași directive precizează că, printre măsurile pe care trebuie să le ofere statele membre, „[e]ste de asemenea indispensabil să se prevadă măsuri provizorii pentru stoparea imediată a infracțiunilor fără a se aștepta o decizie de fond […] și prevăzând garanțiile necesare pentru a acoperi costurile și prejudiciile provocate părții pârâte de o cerere nejustificată”.

13 În temeiul articolului 1 din aceasta, Directiva 2004/48 privește „măsurile, procedurile și mijloacele de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală”, cu precizarea că, potrivit acestei dispoziții, expresia „drepturi de proprietate intelectuală” include „drepturile de proprietate industrială”.

14 Articolul 2 alineatul (1) din această directivă prevede că măsurile, procedurile și mijloacele de reparație prevăzute de aceasta se aplică „oricărei încălcări a drepturilor de proprietate intelectuală, prevăzute de legislația comunitară și/sau legislația internă a statului membru în cauză”.

15 Conform articolului 3 alineatul (2) din directiva menționată, măsurile, procedurile și mijloacele de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală pe care statele membre sunt obligate să le ia trebuie să fie „eficiente, proporționale și disuasive și să fie aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului legal și să se ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive”.

16 Din această perspectivă, articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2004/48 impune statelor membre să se asigure că autoritățile judecătorești competente pot, în anumite condiții, „să ordone măsuri provizorii rapide și eficiente pentru a conserva dovezile pertinente referitoare la încălcarea menționată”. Aceeași dispoziție prevede că aceste măsuri pot include „sechestrul fizic al mărfurilor în litigiu”. Potrivit articolului 9 alineatul (1) litera (b) de această directivă, statele membre sunt obligate să se asigure că autoritățile judecătorești pot, la cererea reclamantului, „să ordone sechestrarea sau predarea mărfurilor suspectate de a încălca un drept de proprietate intelectuală”. Articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (7) din directiva menționată prevăd că, „în cazurile în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală”, autoritățile judecătorești sunt autorizate „să ordone reclamantului, la cererea pârâtului, să acorde acestuia o despăgubire corespunzătoare ca reparație pentru orice vătămare provocată prin aceste măsuri”.

17 În ceea ce privește cheltuielile de judecată, articolul 14 din această directivă prevede:

„Statele membre asigură ca, în principiu, cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și celelalte cheltuieli făcute de partea care a obținut câștig de cauză să fie suportate de partea care a pierdut, în afară de cazul când principul echității nu permite acest lucru.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

18 Diageo Brands, al cărei sediu se află la Amsterdam (Țările de Jos), este titulara mărcii „Johnny Walker”. Ea comercializează whisky cu această marcă în Bulgaria prin intermediul unui importator local exclusiv.

19 Simiramida, cu sediul în Varna (Bulgaria), comercializează băuturi alcoolice.

20 La 31 decembrie 2007, un container conținând 12 096 de sticle de whisky cu marca „Johnny Walker” a ajuns din Georgia, în portul Varna, destinatara acestuia fiind Simiramida.

21 Considerând că importul în Bulgaria al acestui lot de sticle fără consimțământul său constituia o atingere adusă mărcii a cărei titulară este, Diageo Brands a solicitat și a primit, prin ordonanța din 12 martie 2008, autorizarea din partea Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia, Bulgaria) de a pune sub sechestru acest lot.

22 În urma apelului formulat de Simiramida, Sofiyski apelativen sad (Curtea de Apel din Sofia) a anulat această ordonanță la 9 mai 2008.

23 Prin hotărârile din 30 decembrie 2008 și din 24 martie 2009, Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație) a respins, pentru motive de formă, recursul formulat de Diageo Brands.

24 Sechestrul aplicat pe lotul de sticle de whisky la cererea Diageo Brands a fost ridicat la 9 aprilie 2009.

25 În procedura pe fond inițiată de Diageo Brands împotriva Simiramida pentru atingerea adusă mărcii a cărei titulară este, Sofiyski gradski sad a respins, prin hotărârea din 11 ianuarie 2010, cererile formulate de Diageo Brands. Această instanță a considerat că reieșea dintr-o decizie de interpretare pronunțată de Varhoven kasatsionen sad la 15 iunie 2009 că importul în Bulgaria de produse introduse în circulație în afara Spațiului Economic European (SEE) cu consimțământul titularului mărcii în discuție nu constituie o atingere adusă drepturilor conferite de aceasta. Sofiyski gradski sad a considerat că, în temeiul dreptului procesual bulgar, era ținut de această decizie de interpretare.

26 Diageo Brands nu a exercitat nicio cale de atac împotriva hotărârii pronunțate de Sofiyski gradski sad la 11 ianuarie 2010, care a dobândit autoritate de lucru judecat.

27 În litigiul principal, Simiramida solicită instanțelor neerlandeze să oblige Diageo Brands la plata unei sume pe care a evaluat-o la peste 10 milioane de euro, cu titlu de reparare a prejudiciului pe care estimează că l-a suferit ca urmare a sechestrului aplicat la cererea societății menționate. Simiramida își întemeiază cererea pe hotărârea pronunțată la 11 ianuarie 2010 de Sofiyski gradski sad, în măsura în care aceasta a constatat caracterul nelegal al sechestrului respectiv. În apărare, Diageo Brands arată că această decizie nu poate fi recunoscută în Țările de Jos pentru motivul că este vădit contrară ordinii publice neerlandeze, în sensul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Sofiyski gradski sad ar fi efectuat o aplicare vădit eronată a dreptului Uniunii Europene, prin faptul că s-a întemeiat pe decizia de interpretare a Varhoven kasatsionen sad din 15 iunie 2009, care ar fi fost viciată de o eroare de fond și, în plus, ar fi fost adoptată cu încălcarea obligației care îi revenea acestei instanțe de a adresa o întrebare preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.

28 Prin hotărârea din 2 martie 2011, Rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam) a admis argumentele formulate de Diageo Brands și a respins cererea introdusă de Simiramida.

29 În urma apelului formulat de Simiramida, Gerechtshof te Amsterdam (Curtea de Apel din Amsterdam) a modificat, prin hotărârea din 5 iunie 2012, hotărârea Rechtbank Amsterdam și a statuat că hotărârea Sofiyski gradski sad din 11 ianuarie 2010 trebuia să beneficieze de recunoaștere în Țările de Jos, fără să se pronunțe totuși cu privire la cererea de despăgubire.

30 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă din Țările de Jos), în fața căreia Diageo Brands a formulat recurs împotriva deciziei Gerechtshof te Amsterdam, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că acest motiv de refuz vizează de asemenea cazul în care decizia instanței statului membru de origine este vădit contrară dreptului Uniunii, aspect remarcat de instanța respectivă?

2a) Articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că împrejurarea că partea care invocă motivul de refuz prevăzut la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 nu a exercitat nicio cale de atac aflată la dispoziția sa în statul membru de origine al deciziei se opune ca aceasta să invoce în mod util respectivul motiv de refuz?

2b) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea a doua litera a), răspunsul ar fi diferit dacă exercitarea căilor de atac în statul membru de origine al deciziei ar fi lipsită de sens, întrucât este necesar să se admită că această exercitare nu ar fi condus la o decizie diferită?

3) Articolul 14 din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în sensul că această dispoziție vizează și cheltuielile efectuate de părți în cadrul unei cereri de despăgubire într-un stat membru dacă cererea și apărarea privesc răspunderea invocată a pârâtului ca urmare a sechestrului aplicat și a declarațiilor efectuate în scopul asigurării respectării dreptului său asupra mărcii în alt stat membru și că, în această privință, se pune întrebarea dacă se recunoaște în primul stat membru o decizie pronunțată de instanța celui de al doilea stat membru?”

Cu privire la cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii

31 Întrucât faza orală a procedurii s-a încheiat la 3 martie 2015, după prezentarea concluziilor avocatului general, Diageo Brands a solicitat redeschiderea acestei faze orale prin scrisoarea din 6 martie 2015, depusă la grefa Curții la data de 20 martie 2015.

32 În susținerea acestei cereri, Diageo Brands arată, în primul rând, că, la punctul 27 și următoarele din concluzii, avocatul general a pus la îndoială exactitatea premiselor pe care Hoge Raad der Nederlanden și-a întemeiat decizia de trimitere, mai precis, pe de o parte, faptul că rezultă din decizia de interpretare a Varhoven kasatsionen sad din 15 iunie 2009, confirmată printr-o a doua decizie din 26 aprilie 2012, precum și din hotărârea Sofiyski gradski sad o încălcare vădită și conștientă a unui principiu fundamental de drept al Uniunii și, pe de altă parte, faptul că exercitarea unei căi de atac în fața Varhoven kasatsionen sad era lipsită de sens pentru Diageo Brands. Potrivit acesteia din urmă, în ipoteza în care Curtea ar considera că exactitatea acestor premise poate încă să facă obiectul unei dezbateri între părți, această dezbatere ar trebui să îndeplinească cerințele principiului fundamental al contradictorialității consacrat la articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, precum și la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

33 În al doilea rând, Diageo Brands arată că nu a avut ocazia să prezinte observații cu privire la anumite înscrisuri depuse de Comisia Europeană în cursul ședinței.

34 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților sau a persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (a se vedea Hotărârea Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 27 și jurisprudența citată).

35 În speță, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că este suficient de lămurită pentru a se pronunța și că prezenta cauză nu trebuie soluționată pe baza unor argumente care nu ar fi fost puse în discuția părților. Astfel, premisele raționamentului instanței de trimitere la care se referă Diageo Brands au fost evocate și au făcut obiectul unei dezbateri în contradictoriu în cursul ședinței.

36 În ceea ce privește înscrisurile prezentate de Comisie în ședință, este necesar să se constate că acestea nu au fost înregistrate și nu fac parte din dosar.

37 Pe de altă parte, trebuie amintit că, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general are rolul de a prezenta în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate în cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție, necesită intervenția sa. Cu toate acestea, nici concluziile avocatului general, nici motivarea pe care se întemeiază acestea nu sunt obligatorii pentru Curte (a se vedea Hotărârea Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 29 și jurisprudența citată).

38 În consecință, cererea de redeschidere a procedurii orale trebuie respinsă.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

39 Prin intermediul acestor întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă faptul că o hotărâre a unei instanțe dintr-un stat membru este vădit contrară dreptului Uniunii și a fost pronunțată cu încălcarea unor garanții de ordin procedural constituie un motiv de refuz al recunoașterii, în temeiul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Instanța de trimitere urmărește să afle de asemenea dacă, într-un astfel de context, instanța statului membru solicitat trebuie să țină seama de faptul că persoana care se opune acestei recunoașteri nu a exercitat căile de atac prevăzute de legislația statului de origine.

Observații introductive

40 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că principiul încrederii reciproce dintre statele membre, care are în dreptul Uniunii o importanță fundamentală, impune fiecăruia dintre aceste state, îndeosebi în ceea ce privește spațiul de libertate, securitate și justiție, să considere, mai puțin în situații excepționale, că toate celelalte state membre respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de acesta (a se vedea în acest sens Avizul 2/13, EU:C:2014:2454, punctul 191 și jurisprudența citată). După cum reiese din considerentul (16) al Regulamentului nr. 44/2001, regimul de recunoaștere și executare prevăzut de acesta se întemeiază pe încrederea reciprocă în justiție în cadrul Uniunii. O asemenea încredere impune, printre altele, ca hotărârile pronunțate într-un stat membru să fie recunoscute de plin drept în alt stat membru (a se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 45).

41 În cadrul acestui sistem, articolul 34 din Regulamentul nr. 44/2001, care enunță motivele care pot fi invocate împotriva recunoașterii unei hotărâri, trebuie să primească o interpretare strictă întrucât constituie un obstacol în calea realizării unuia dintre obiectivele fundamentale ale acestui regulament. În ceea ce privește, mai precis, clauza de ordine publică prevăzută la articolul 34 punctul 1 din regulamentul menționat, nu trebuie să se recurgă la aceasta decât în cazuri excepționale (a se vedea Hotărârea Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punctul 55 și jurisprudența citată).

42 Conform unei jurisprudențe consacrate a Curții, deși, în principiu, statele membre rămân libere să determine, în temeiul rezervei prevăzute la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, conform concepțiilor naționale, cerințele propriei ordini publice, limitele acestei noțiuni se stabilesc prin interpretarea acestui regulament. Prin urmare, deși nu este de competența Curții să determine conținutul ordinii publice a unui stat membru, acesteia îi revine totuși obligația de a controla limitele în cadrul cărora instanța dintr-un stat membru poate recurge la această noțiune pentru a nu recunoaște o hotărâre pronunțată în alt stat membru (a se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 47 și jurisprudența citată).

43 În această privință, trebuie să se arate că, interzicând revizuirea pe fond a unei hotărâri pronunțate în alt stat membru, articolul 36 din Regulamentul nr. 44/2001 nu permite instanței din statul solicitat să refuze recunoașterea acestei hotărâri numai pentru motivul că ar exista o divergență între norma de drept aplicată de instanța din statul de origine și cea pe care ar fi aplicat-o instanța din statul solicitat dacă aceasta ar fi fost sesizată cu litigiul. În mod similar, instanța din statul solicitat nu poate controla exactitatea aprecierilor de drept sau de fapt ale instanței din statul de origine (a se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 48 și jurisprudența citată).

44 Recurgerea la clauza de ordine publică prevăzută la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 nu poate fi admisă decât în ipoteza în care recunoașterea unei hotărâri pronunțate în alt stat membru ar încălca în mod inacceptabil ordinea juridică a statului solicitat, în măsura în care ar aduce atingere unui principiu fundamental. Pentru a respecta interzicerea revizuirii pe fond a hotărârii

pronunțate în alt stat membru, atingerea respectivă ar trebui să constituie o încălcare vădită a unei norme de drept considerate a fi esențială în ordinea juridică a statului solicitat sau a unui drept recunoscut ca fundamental în această ordine juridică (a se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, punctul 49 și jurisprudența citată).

45 În lumina acestor considerații, trebuie analizat dacă elementele menționate de instanța de trimitere sunt de natură să demonstreze că recunoașterea hotărârii Sofiyski gradski sad din 11 ianuarie 2010 ar constitui o încălcare vădită a ordinii publice neerlandeze, în sensul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

46 Aceste elemente se referă la încălcarea, prin această hotărâre, a unei norme de drept material, precum și la încălcarea, în cadrul procedurii care a condus la hotărârea menționată, a unor garanții de ordin procedural.

Cu privire la încălcarea normei de drept material care figurează la articolul 5 din Directiva 89/104

47 În cauza principală, instanța de trimitere pleacă de la premisa că, întrucât a considerat, prin hotărârea sa din 11 ianuarie 2010, că importul în Bulgaria de produse introduse în circulație în afara SEE cu consimțământul titularului mărcii în discuție nu constituie o atingere adusă drepturilor conferite de aceasta, Sofiyski gradski sad a aplicat în mod vădit eronat articolul 5 alineatul (3) din Directiva 89/104.

48 În această privință, trebuie arătat mai întâi că împrejurarea că eroarea vădită de apreciere care ar fi fost săvârșită de instanța din statul de origine privește, la fel ca în speța din litigiul principal, o normă de drept al Uniunii, iar nu o normă de drept intern, nu modifică condițiile de recurgere la clauza de ordine publică în sensul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, instanței naționale îi revine sarcina de a asigura cu aceeași eficacitate protecția drepturilor stabilite de ordinea juridică națională și a drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, punctul 32).

49 În continuare, trebuie amintit că instanța din statul solicitat nu poate, cu riscul de a pune sub semnul întrebării finalitatea Regulamentului nr. 44/2001, să refuze recunoașterea unei hotărâri pronunțate în alt stat membru numai pentru motivul că apreciază că, în această hotărâre, dreptul național sau dreptul comunitar a fost aplicat greșit. Dimpotrivă, este important să se considere că, în asemenea cazuri, sistemul de căi de atac instituit în fiecare stat membru, completat de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE, furnizează justițiabililor o garanție suficientă (a se vedea în acest sens Hotărârea Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punctul 60 și jurisprudența citată).

50 Astfel, clauza de ordine publică nu poate fi invocată decât în măsura în care eroarea de drept menționată ar implica faptul că recunoașterea hotărârii în cauză în statul solicitat ar determina încălcarea vădită a unei norme de drept esențiale în ordinea juridică a Uniunii și, așadar, a statului membru respectiv.

51 Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 52 din concluzii, dispoziția de drept material în discuție în litigiul principal, mai precis articolul 5 alineatul (3) din Directiva 89/104, face parte dintr-o directivă de armonizare minimă care are ca obiect apropierea parțială a legislațiilor disparate ale statelor membre în materia mărcilor. Deși este adevărat că respectarea drepturilor conferite de articolul 5 din această directivă titularului unei mărci, la fel ca și aplicarea corectă a normelor privind epuizarea acestor drepturi, prevăzute la articolul 7 din directiva menționată, au o incidență directă asupra funcționării pieței interne, nu se poate deduce că o eroare în aplicarea acestor dispoziții ar încălca în mod inacceptabil ordinea juridică a Uniunii, întrucât ar aduce atingere unui principiu fundamental al acesteia.

52 Dimpotrivă, trebuie să se ia în considerare că simpla împrejurare că hotărârea pronunțată la 11 ianuarie 2010 de Sofiyski gradski sad ar fi, potrivit instanței statului solicitat, viciată de o eroare în legătură cu aplicarea la circumstanțele litigiului principal a dispozițiilor care guvernează drepturile titularului unei mărci, astfel cum sunt prevăzute acestea în Directiva 89/104, nu poate justifica nerecunoașterea acestei hotărâri în statul solicitat, având în vedere că această eroare nu constituie o încălcare a unei norme de drept esențiale în ordinea juridică a Uniunii și, așadar, a statului solicitat.

Cu privire la încălcarea garanțiilor de ordin procedural

53 În prezenta cauză, instanța de trimitere subliniază că eroarea săvârșită, în opinia sa, de Sofiyski gradski sad își are originea în decizia de interpretare pronunțată la 15 iunie 2009 de Varhoven kasatsionen sad, prin care această instanță ar fi dat o interpretare vădit eronată, dar obligatorie pentru instanțele inferioare, a articolului 5 alineatul (3) din Directiva 89/104. Instanța de trimitere adaugă că, după toate probabilitățile, Varhoven kasatsionen sad nu putea ignora caracterul vădit eronat al acestei interpretări, întrucât mai mulți membri ai acestei instanțe și-au exprimat dezacordul, prin intermediul unor opinii separate, cu privire la interpretarea menționată.

54 În această privință, trebuie observat că simplul fapt că, în conformitate cu normele de procedură în vigoare în Bulgaria, mai mulți membri ai Varhoven kasatsionen sad au emis, în cadrul deciziei de interpretare în cauză, o opinie separată de cea a majorității nu poate fi considerat dovada unei voințe deliberate a acestei majorități de a încălca dreptul Uniunii, ci trebuie să fie privit ca reflectare a dezbaterii care a fost determinată, în mod legitim, de examinarea unei probleme de drept complexe.

55 Pe de altă parte, trebuie arătat că, în observațiile scrise pe care le-a înaintat Curții, Comisia a menționat că a examinat, în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor pe care o inițiase împotriva Republicii Bulgaria, conformitatea cu dreptul Uniunii a deciziilor de interpretare pronunțate de Varhoven kasatsionen sad la 15 iunie 2009 și la 26 aprilie 2012. Comisia a adăugat că, în temeiul acestei examinări, a ajuns la concluzia că cele două decizii sunt conforme cu dreptul Uniunii și a pus capăt acestei proceduri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor.

56 Aceste divergențe de apreciere, asupra cărora Curtea nu este obligată să se pronunțe în contextul prezentei cauze, demonstrează, cel puțin, că nu se poate reproșa Varhoven kasatsionen sad că ar fi săvârșit și ar fi impus instanțelor inferioare o încălcare vădită a unei dispoziții de drept al Uniunii.

57 După cum menționează instanța de trimitere, Diageo Brands arată de asemenea că instanțele bulgare au încălcat principiul cooperării dintre instanțele naționale și Curte, principiu care, în opinia sa, se traduce prin obligația de a recurge la mecanismul trimiterii preliminare și care este o expresie specifică a principiului cooperării loiale dintre statele membre, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE.

58 În această privință, este necesar să se arate, mai întâi, că Sofiyski gradski sad, care a pronunțat hotărârea a cărei recunoaștere este solicitată, este o instanță de prim grad ale cărei hotărâri pot face obiectul unei căi de atac jurisdicționale de drept intern. În consecință, conform articolului 267 al doilea paragraf TFUE, această instanță are opțiunea, dar nu este obligată, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la o întrebare preliminară.

59 În continuare, trebuie amintit că sistemul stabilit de articolul 267 CE în vederea asigurării unității de interpretare a dreptului Uniunii în statele membre instituie o cooperare directă între Curte și instanțele naționale printr-o procedură independentă de orice inițiativă a părților. Trimiterea preliminară se întemeiază pe un dialog între instanțe, a cărui declanșare depinde în întregime de aprecierea pe care o face instanța națională asupra pertinenței și a necesității trimiterii menționate (Hotărârea Kelly, C-104/10, EU:C:2011/506, punctele 62 și 63, precum și jurisprudența citată).

60 În consecință, chiar dacă se presupune că problema interpretării articolului 5 alineatul (3) din Directiva 89/104 ar fi fost ridicată în fața Sofiyski gradski sad, această instanță nu era obligată să adreseze Curții o întrebare privind acest aspect.

61 În acest context, este necesar să se observe că, potrivit informațiilor furnizate Curții, decizia Sofiyski gradski sad din 11 ianuarie 2010 putea face obiectul unui apel care ar fi putut fi urmat, eventual, de un recurs la Varhoven kasatsionen sad.

62 Or, din decizia de trimitere reiese că Diageo Brands nu a exercitat, împotriva hotărârii menționate, căile de atac pe care i le oferea dreptul național. Diageo Brands își justifică abținerea prin faptul că această exercitare ar fi fost lipsită de sens, întrucât nu ar fi putut conduce la o decizie diferită din partea instanțelor superioare, o afirmație pe care instanța de trimitere nu o consideră neîntemeiată.

63 Cu privire la acest aspect, trebuie arătat că, astfel cum s-a amintit la punctul 40 din prezenta hotărâre, regimul de recunoaștere și de executare prevăzut de Regulamentul nr. 44/2001 este întemeiat pe încrederea reciprocă în justiție în cadrul Uniunii. Această încredere pe care statele membre o acordă reciproc sistemelor lor juridice și instituțiilor lor judiciare este cea care permite să se considere că, în cazul unei aplicări eronate a dreptului național sau a dreptului Uniunii, sistemul de căi de atac instituit în fiecare stat membru, completat de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE, furnizează justițiabililor o garanție suficientă (a se vedea punctul 49 din prezenta hotărâre).

64 În consecință, Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că se întemeiază pe ideea fundamentală că justițiabilii sunt obligați, în principiu, să utilizeze toate căile de atac oferite de dreptul statului membru de origine. Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 64 din concluzii, cu excepția unor circumstanțe speciale care fac prea dificilă sau imposibilă exercitarea căilor de atac în statul membru de origine, justițiabilii trebuie să exercite în acest stat membru toate căile de atac disponibile pentru a împiedica în amonte o încălcare a ordinii publice. Această regulă este cu atât mai justificată atunci când pretinsa încălcare a ordinii publice decurge, precum în litigiul principal, dintr-o pretinsă încălcare a dreptului Uniunii.

65 În ceea ce privește circumstanțele invocate de Diageo Brands în cauza principală pentru a-și justifica abținerea de la exercitarea căilor de atac pe care le avea la dispoziție, trebuie arătat, în primul rând, că din dosar reiese că este exclus ca, în hotărârea sa din 11 ianuarie 2010, Sofiyski gradski sad să fi făcut o aplicare eronată a deciziei de interpretare adoptate la 15 iunie 2009 de Varhoven kasatsionen sad. Or, dacă Diageo Brands ar fi declarat apel împotriva acestei hotărâri, o asemenea eroare, presupunând că ar fi fost săvârșită, ar fi putut fi corectată de instanța de apel. În orice caz, aceasta din urmă ar fi avut posibilitatea, în caz de îndoială cu privire la temeinicia aprecierii juridice făcute de Varhoven kasatsionen sad, să sesizeze Curtea cu o problemă de interpretare a dreptului Uniunii care face obiectul acestei aprecieri (a se vedea în acest sens Hotărârea Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, punctul 27).

66 În al doilea rând, dacă ulterior ar fi fost formulat un recurs în fața Varhoven kasatsionen sad, aceasta, în calitate de instanță națională ale cărei hotărâri nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, în sensul articolului 267 al treilea paragraf TFUE, ar fi fost, în principiu, obligată să sesizeze Curtea dacă ar fi apărut vreo îndoială cu privire la interpretarea Directivei 89/104 (a se vedea în acest sens Hotărârea Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 35). O omisiune nejustificată din partea acestei instanțe de a îndeplini obligația respectivă ar fi avut drept consecință angajarea răspunderii Republicii Bulgaria în conformitate cu normele stabilite în această privință de jurisprudența Curții (Hotărârea Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctele 50 și 59).

67 În aceste condiții, nu reiese că instanțele bulgare ar fi încălcat în mod vădit principiul cooperării dintre instanțele naționale și Curte, nici că Diageo Brands ar fi fost lipsită de protecția garantată de sistemul de căi de atac instituit în acest stat membru, astfel cum a fost completat de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE.

68 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că faptul că o hotărâre pronunțată într-un stat membru este contrară dreptului Uniunii nu justifică nerecunoașterea acestei hotărâri în alt stat membru, pentru motivul că încalcă ordinea publică a acestui din urmă stat, în cazul în care eroarea de drept invocată nu constituie o încălcare vădită a unei norme de drept considerate esențială în ordinea juridică a Uniunii și, așadar, în cea a statului membru solicitat sau a unui drept recunoscut ca fundamental în aceste ordini juridice. Nu aceasta este situația unei erori care afectează aplicarea unei dispoziții precum articolul 5 alineatul (3) din Directiva 89/104.

Cu ocazia verificării eventualei existențe a unei încălcări vădite a ordinii publice a statului solicitat, instanța acestui stat trebuie să țină seama de faptul că, cu excepția unor circumstanțe speciale care fac prea dificilă sau imposibilă exercitarea căilor de atac în statul membru de origine, justițiabilii trebuie să exercite în acest stat membru toate căile de atac disponibile pentru a preveni în amonte o astfel de încălcare.

Cu privire la a treia întrebare

69 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 14 din Directiva 2004/48, potrivit căruia partea care a pierdut trebuie, în general, să suporte cheltuielile de judecată efectuate de partea care a obținut câștig de cauză, trebuie să fie interpretat în sensul că se aplică cheltuielilor de judecată efectuate de părți în cadrul unei acțiuni în despăgubire introduse într-un stat membru pentru repararea prejudiciului cauzat de un sechestru aplicat în alt stat membru, având ca obiect prevenirea încălcării unui drept de proprietate intelectuală, atunci când, în cadrul acțiunii în despăgubire respective, se pune problema recunoașterii unei hotărâri pronunțate în acest alt stat membru, prin care se constată caracterul nejustificat al sechestrului menționat.

70 Pentru a se răspunde la această întrebare, trebuie să se determine dacă procedura principală intră în sfera de aplicare a Directivei 2004/48.

71 După cum menționează considerentul (10) al acesteia, obiectivul Directivei 2004/48 constă în apropierea legislațiilor statelor membre în ceea ce privește mijloacele de asigurare a respectării drepturilor de proprietate intelectuală, pentru a garanta un nivel de protecție ridicat, echivalent și omogen al proprietății intelectuale în cadrul pieței interne.

72 În acest scop și conform articolului 1 din aceasta, Directiva 2004/48 privește toate măsurile, procedurile și mijloacele de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală. Articolul 2 alineatul (1) din această directivă precizează că măsurile, procedurile și mijloacele de reparație se aplică oricărei încălcări a acestor drepturi, prevăzută de legislația Uniunii și/sau de legislația internă a statului membru în cauză.

73 Curtea a decis că dispozițiile Directivei 2004/48 nu urmăresc să reglementeze toate aspectele legate de drepturile de proprietate intelectuală, ci doar pe cele care sunt inerente, pe de o parte, respectării acestor drepturi și, pe de altă parte, încălcărilor acestora din urmă, impunând existența unor căi legale eficace, destinate să prevină, să pună capăt sau să remedieze orice încălcare a unui drept de proprietate intelectuală existent (a se vedea Hotărârea ACI Adam BV și alții, C-435/12, EU:C:2014:254, punctul 61 și jurisprudența citată).

74 Potrivit măsurilor, procedurilor și mijloacelor de reparație prevăzute de Directiva 2004/48, căile legale destinate să asigure protecția drepturilor de proprietate intelectuală sunt completate de acțiuni în reparație strâns legate de acestea. Astfel, în timp ce articolul 7 alineatul (1) și articolul 9 alineatul (1) din această directivă prevăd măsuri asigurătorii și provizorii destinate în special prevenirii oricărei încălcări iminente a unui drept de proprietate intelectuală, care include, printre altele, sechestrul mărfurilor suspectate de încălcarea unui asemenea drept, articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (7) din directiva menționată prevăd, la rândul lor, măsuri care permit pârâtei să solicite o despăgubire în cazul în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală. După cum reiese din considerentul (22) al aceleiași directive, aceste măsuri de despăgubire constituie garanții pe care legiuitorul le-a considerat necesare în schimbul măsurilor provizorii rapide și eficiente a căror existență a prevăzut-o.

75 În speță, procedura în discuție în litigiul principal, care are ca obiect repararea unui prejudiciu cauzat de un sechestru care, mai întâi, a fost dispus de autoritățile judiciare ale unui stat membru în scopul de a preveni o încălcare iminentă a unui drept de proprietate intelectuală, iar ulterior a fost anulat de aceleași autorități pentru motivul că nu a fost stabilită existența unei încălcări constituie corolarul acțiunii introduse de titularul dreptului de proprietate intelectuală în scopul de a obține pronunțarea unei măsuri cu efect imediat care i-a permis să prevină orice eventuală încălcare a dreptului său, fără să aștepte o hotărâre pe fondul cauzei. O astfel de acțiune în reparație corespunde garanțiilor prevăzute de Directiva 2004/48 în favoarea pârâtei în schimbul adoptării unei măsuri provizorii care i-a afectat interesele.

76 Rezultă că o procedură precum cea în discuție în litigiul principal trebuie considerată ca intrând în domeniul de aplicare al Directivei 2004/48.

77 În ceea ce privește articolul 14 din Directiva 2004/48, Curtea a statuat deja că această dispoziție urmărește consolidarea nivelului de protecție a proprietății intelectuale, evitându-se ca o persoană prejudiciată să fie descurajată să inițieze o procedură judiciară în vederea protejării drepturilor sale (a se vedea Hotărârea Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, punctul 48).

78 Având în vedere acest obiectiv, precum și formularea largă și generală a articolului 14 din Directiva 2004/48, care se referă la „partea care a obținut câștig de cauză” și la „partea care a pierdut”, fără a adăuga precizări și fără a stabili limite cu privire la natura procedurii căreia trebuie să i se aplice norma pe care o edictează, trebuie să se considere că această dispoziție este aplicabilă cheltuielilor de judecată efectuate în cadrul oricărei proceduri care intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

79 În această privință, împrejurarea că, în litigiul principal, aprecierea caracterului justificat sau nejustificat al sechestrului în cauză ridică problema recunoașterii sau a refuzului recunoașterii unei decizii pronunțate în alt stat membru nu are nicio consecință. O astfel de problemă are, astfel, caracter accesoriu și nu modifică obiectul litigiului.

80 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 14 din Directiva 2004/48 trebuie să fie interpretat în sensul că se aplică cheltuielilor de judecată efectuate de părți în cadrul unei acțiuni în despăgubire introduse într-un stat membru pentru repararea unui prejudiciu cauzat de un sechestru aplicat în alt stat membru, având ca obiect prevenirea încălcării unui drept de proprietate intelectuală, atunci când, în cadrul acțiunii în despăgubire respective, se pune problema recunoașterii unei hotărâri pronunțate în acest alt stat membru, prin care se constată caracterul nejustificat al sechestrului menționat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

81 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) **Articolul 34 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că faptul că o hotărâre pronunțată într-un stat membru este contrară dreptului Uniunii nu justifică nerecunoașterea acestei hotărâri în alt stat membru, pentru motivul că încalcă ordinea publică a acestui stat, în cazul în care eroarea de drept invocată nu constituie o încălcare vădită a unei norme de drept considerate esențială în ordinea juridică a Uniunii și, așadar, în cea a statului membru solicitat sau a unui drept recunoscut ca fundamental în aceste ordini juridice. Nu aceasta este situația unei erori care afectează aplicarea unei dispoziții precum articolul 5 alineatul (3) din Directiva 89/104/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci, astfel cum a fost modificată prin Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992.**

   Cu ocazia verificării eventualei existențe a unei încălcări vădite a ordinii publice a statului solicitat, instanța acestui stat trebuie să țină seama de faptul că, cu excepția unor circumstanțe speciale care fac prea dificilă sau imposibilă exercitarea căilor de atac în statul membru de origine, justițiabilii trebuie să exercite în acest stat membru toate căile de atac disponibile pentru a preveni în amonte o astfel de încălcare.

2) **Articolul 14 din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie să fie interpretat în sensul că se aplică cheltuielilor de judecată efectuate de părți în cadrul unei acțiuni în despăgubire introduse într-un stat membru pentru repararea unui prejudiciu cauzat de un sechestru aplicat în alt stat membru, având ca obiect prevenirea încălcării unui drept de proprietate intelectuală, atunci când, în cadrul acțiunii respective, se pune problema recunoașterii unei hotărâri pronunțate în acest alt stat membru, prin care se constată caracterul nejustificat al acestui sechestru.**

Semnături